

Deu anys d'horror al Centre de Lectura

Es ben vist que aquest any noranta-dos ha estat un any d'efemèrides i aniversaris en abundància. No vindrà d'un: a més de viatges transatlàntics i aparicions marianes, l'any noranta-dos ens distanca amb una xifra rodona -que és la que escau a l'efemèride- d'un altre fet molt més modest i proper a la nostra entitat. Ara fa deu anys que el Centre de Lectura va emprendre un decidit canvi de direcció en la seva política d'exposicions.

L'any 1982, en fer-se càrrec de la presidència del Centre Josep M. Balaña, es va crear un Consell Assessor d'Exposicions que aportava una nova sensibilitat en l'àmbit de les arts plàstiques a la nostra entitat. El tret potser més destacat de la nova política d'exposicions, mantingut fins avui, era -i és- la voluntat de compromís amb el present; l'atenció a les manifestacions més contemporànies.

Es clar que, en justícia, hem de reconèixer que aquesta és una efemèride relativa: abans de l'any vuitanta-dos el Centre ja havia acollit, sovint, exposicions d'art contemporani. El que arriba al seu desè aniversari és la presa de postura de l'entitat, d'una forma valenta i decidida, al costat de l'art actual. O dels horrors, com varen qualificar-lo, en el seu moment, Assumpta Rosés al *Nou Diari* Josep Murgades en aquestes mateixes pàgines, servint-se d'una divertida ironia -la mateixa que els he manllevat per donar títol a aquest article.

El fet de tancar un cicle de deu anys -per allò de les xifres rodones- ens porta a fer la inevitable ullada al retrovisor: què han significat aquests deu anys d'art contemporani per a la vida cultural de la ciutat? Quina penetració social ha aconseguit l'art més actual en el nostre àmbit geogràfic?

Pel que fa les aportacions que les sales del Centre han fet al nostre panorama cultural, penso que la valoració ha de ser indubtablement positiva. I aquesta és una afirmació que puc fer sense caure en l'autocomplaença; el caràcter positiu de la feina feta no és, en absolut, mèrit de la gent que actualment integrem el Consell Assessor d'Exposicions. El reconeixement i

l'agraïment és per a tots els que ens han precedit i han aportat el seu esforç per construir el que ara és una realitat consolidada.

L'eclosió de tota una nova generació d'artistes s'ha produït, durant aquests anys, en el si del Centre de Lectura. Les sales Fortuny i Hortensí Güell han acollit les primeres exposicions de molts artistes joves de la nostra ciutat; alguns dels quals han estat distingits més tard en certàmens d'àmbit estatal, i han merescut l'interès de la crítica especialitzada i les galeries de prestigi. No podem estar-nos, ara, de recordar que la nostra entitat va ser la primera a donar-los suport i creure en el seu treball.

El Centre de Lectura ha assolit un paper rellevant dins el mapa dels centres d'art contemporani al nostre país. Des de la nostra entitat s'han endegat projectes de col·laboració que han implicat altres centres de característiques i interessos semblants als nostres. A la Sala Fortuny hi ha exhibit el seu treball una part important dels artistes joves amb major projecció dins el panorama català. Així, al llarg dels anys, al voltant del Centre de Lectura s'ha anat creant un nucli de gent atenta a les noves sensibilitats que segueix fidelment les propostes que els successius consells assessors d'exposicions han anat apropant a l'entitat. El paper del Centre de Lectura com a aglutinant d'inquietuds en el món de l'art ha estat, doncs, crucial al llarg d'aquests deu anys.

Això ens porta a la segona qüestió que ens plantejàvem. La penetració social de la feina feta durant aquests deu anys ha estat francament desigual. Fora d'aquest nucli de persones interessades en l'activitat artística a què ens hem referit, la recepció que troben les exposicions del Centre és ben diversa. Per a aquells que anomenem la *gent del carrer* (abstracció potser abusiva amb la qual fem referència a tots aquells no especialment familiaritzats amb l'art actual), sovint continuen essent considerats com a horrors els objectes mostrats a la sala d'exposicions. Continuen existint socis que, plens de bona voluntat, manifesten enyor d'aque-

lles exposicions en què hom podia reconèixer quadres en els objectes penjats a les parets de la Sala Fortuny. Fins i tot ha aparegut algun pintoresc manifest de protesta a la premsa local en aquesta mateixa línia. Sens dubte hi ha pendent una important tasca de caire *didàctic* que excedeix les nostres possibilitats d'incidència social i que és responsabilitat, en darrer terme, del sistema educatiu.

El que resulta força més preocupant és que aquestes opinions reticents siguin compartides per no pocs representants de la sabiduria local. En la base d'aquestes incomprendiments no hi ha altra cosa que un malentès de pertinença que tractaré d'explicar. L'art del segle XX ha jugat, sovint, amb la provocació; amb la voluntat d'*epatjar le bourgeois*, amb la transgressió i el qüestionament d'allò establert. Aquestes actituds, iniciades amb les avantguardes, entronquen amb la imatge romàntica de l'artista com a personatge incomprès, rebutjat, qüestionador de consensos. Els estirabots dalinians serien la versió més popular -i també més banal- d'aquesta voluntat provocadora.

Però la provocació ha generat una actitud que podríem qualificar de defensiva: tot allò que se'ns presenta com a art i no s'ajusta a les nostres expectatives sobre el que ha de ser l'art, és immediatament llegit com a provocació. Ah, és una *provocació artística*, es diu el perplex espectador. Algú va qualificar, des d'aquestes mateixes pàgines, com a divertides *collonades esparrants* el tipus d'obres que hom pot veure a la Sala Fortuny. Si l'art no es deixa interpretar fàcilment, si en el propi bagatge de coneixements previs no hi trobem elements pertinents per abordar l'experiència que se'ns proposa i no podem atorgar-li sentit, el conflicte es resol amb el concepte *provocació*. I, paradoxalment, en una època en què la capacitat de provocar de l'art és ja francament mínima, veiem *provocacions* on hi ha, simplement, incapacitat per revisar les nostres concepcions sobre què és i què no és art; sobre com comuniquen emocions els llenguatges artístics i de quina mane-

ra es constitueixen com a vehicles de coneixement.

Deixem, però, les disgressions epistemològiques de difícil digestió, i tornem al tema. Deu anys d'art contemporani al Centre de Lectura han servit per consolidar, com deïem, un nucli intensament actiu en l'àmbit de l'art (al costat d'altres valuoses iniciatives, com les de l'Escola d'Art de Reus o algunes actuacions de l'IMAC). Tanmateix, les galeries consolidades a la nostra ciutat no han passat d'algun *flirt* ocasional amb l'art emergent, i, a voltes, en el nostre entorn immediat trobem regressions tan decebedores com el gir que ha pres la Biennial de la Diputació de Tarragona. Però més que lamentar que aquests deu anys hagin aconseguit una incidència limitada en les concepcions estètiques del nostre entorn geogràfic, el que em sembla important és reflexionar sobre el futur. El conservadurisme dels temps, patent en polèmiques o l'enfoc del Museu d'Art Contemporani de Barcelona aquest any, s'uneix a una forta crisi que fa abaixar persianes a moltes de les millors galeries del país.

Potser corren mals temps per a la creativitat, el risc i la innovació. Es projectarà la temptació del populisme sobre els qui remenen les cireres culturals, públiques i privades? No n'hem tingut sonats exemples, en l'àmbit nacional?

En aquest context, el paper a jugar per una entitat com el Centre sembla clar. Només aquells espais culturals que sàpiguen mantenir el rigor, l'autoexigència, el risc i el compromís amb la contemporaneïtat continuaran donant cabuda a les manifestacions més creatives de la producció artística i ocuparan un lloc d'avantguarda en el panorama cultural.

El Centre té tots els trumfos: el prestigi acumulat al llarg dels anys i la independència, determinada només per la voluntat de la gent que hi col·labori, el posen en disposició de jugar un important paper de punta de llança com a espai d'exposicions en els anys a venir.

ALBERT MACAYA

CONSELL ASSessor D'EXPOSICIONS